

İRAN-TEBRİZ'DE YAŞAYAN YETİŞKİN KADIN ve ERKEKLERDE ANTROPOMETRİK ÖZELLİKLERİN TESPİTİ ve SAĞLIK DURUMU ile İLİŞKİSİ¹

Leila SHAHVIRDI*, Timur GÜLTEKİN**

Gönderim/Received: 17 Nisan/Apr. 2017

Kabul/Accepted: 3 Mayıs/May 2017

Öz

Antropometrik ölçümler toplum sağlığı, yaş ile birlikte bireylerin sağlık durumlarının değerlendirilmesinde büyük öneme sahiptir. Vücut ağırlığı, boy uzunluğu ve beden kütle endisi bireyin beslenme, genel sağlık durumu ve obezitenin tespitinde çalışmalarında en çok kullanılan antropometrik ölçümlerendir. Bu çalışmada 2016-2017 yılında İran-Tebriz 18-65 yaş ve üzeri kadın ve erkeklerde genel sağlık durumu ve antropometrik ölçülerle bağlantısı araştırılmıştır. Çalışmaya gönüllü her iki cinsiyetten toplam 1000 birey (562 kadın, 438 erkek) katılmıştır. Bu bireylerde boy ve ağırlık ölçümleri alınmıştır. BMI ağırlık (kg) / boy (m²) formülünden hesaplanmıştır. BMI değeri kadınlarda 26.58 ve erkeklerde 26.27 olduğu görülmektedir. BMI kadınlarda daha yüksek olduğu bulunmuştur. Genel sağlık durumunda ise, guatr hastalığı, tansiyon, şeker hastalığı, beyin damar hastalıkları, kireçlenme kadınlarda daha yaygın olduğu ve BMI değeri ile bağlantılı olduğu tespit edilmiştir. Kalp-damar hastalıkları erkeklerde kadınlara oranlara daha yaygın olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Antropometrik Ölçüler, Genel Sağlık Durumu, İran

¹ Bu makale Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi Leila Shahvirdi'nin tez materyalinden üretilmiştir.

* Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fizik Antropoloji Bilim Dalı Doktora Öğrencisi | parinazshahvirdi@yahoo.com

** Prof. Dr, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi, Antropoloji Bölümü 06100 Sıhhiye, Ankara/Türkiye | tgultekin@ankara.edu.tr

Anthropometric Properties in Adults Living in Iran-Tebriz and Their Relationship with the Health Status

Abstract

Anthropometric measurements have great significance in evaluating an individual's age and health status as well as the public health. Body weight, height and body-mass index (BMI) are the most frequently used techniques as anthropometric measurements when determining an individual's nutrition, general health status and obesity. In this study, the relationship between general health status and anthropometric measurements are studied in women and men aged between 18-65 and aged over 65 in Tabriz, Iran in 2016-2017. A total of one-thousand individuals from both sexes have voluntarily participated. In this population sample, height and weight measurement were taken. BMI were calculated from weight(kg)/height(m²) formula. BMI value is 26.58 in women, which is found to be higher than 26.27 in men. When it comes to general public health status, goitre, blood pressure, diabetes, cerebrovascular diseases, calcification were found more prevalent in women and associated with their BMI value. Cerebrovascular diseases are found more prevalent in men in comparison to women.

Keywords: *Anthropometric Measurements, General Health Condition, Iran*

Giriş

Fiziki antropolojinin yanı sıra pek çok alanda kullanılan ve insan vücudunu belirli kurallar çerçevesinde ölçme tekniği olarak tanımlanan antropometri tekniği, büyüme ve beslenme durumunun belirlenmesini konu alan araştırmalarda yaygın şekilde kullanılmaktadır (Cameron, 1986; Jelliffe, 1966). Farklı toplumların fiziksel özellikleri ve doğal olarak antropometrik ölçümleri de farklıdır. Dünya üzerinde sosyal, ekonomik ve genetik yönden birbirinden oldukça farklı ve çeşitli coğrafik, topoğrafik ve iklim özelliklerinde yaşayan çok sayıda topluluk bulunmaktadır. Antropometrik ölçümler yardımıyla elde edilen veriler bir popülasyonun fiziksel ve sosyokültürel özelliklerinin yansıması niteliğindedir. Ayrıca, antropometrik ölçülerden yola çıkılarak incelenen topluluğun genel sağlık durumu ortaya konabilmektedir. Diğer bir deyişle, gerek büyüme sırasında gerekse erişkinlikte ulaşılan fiziksel boyutlardan bazıları birer "sağlık göstergesi" niteliğindedir (van Wieringen, 1990).

Antropometri, insan vücudunun bileşiminin, orantılarının ve tipinin ortaya konabileceği, evrensel olarak uygulanabilen pahalı olmayan ve invaziv olmayan basit bir tekniktir (WHO, 1998). Halk sağlığını değerlendirmek için dolaylı teknikler içerisinde antropometri sıklıkla kolay bir şekilde uygulanabilen bir tekniktir (Başbüyük, 2007). Günümüzde bu

teknik, oldukça yaygın olarak kullanılmaktadır. Ağırlık, boy, çevre, derialtı yağ kalınlığı ile kemik uzunluk ve genişlik ölçümleri alan çalışmalarında kullanılan değişkenler arasındadır. Antropometrik aletlerin ucuz ve kolay taşınır olması büyük avantaj sağlamaktadır (Akın, 2001; Gültekin, 2004). Her toplumun kendine özgü olan antropometrik değişkenlerinin olmasına koşut olarak; kendi toplumumuzun antropometrik ölçülerinin tespit edilmesi, farklı toplumların fiziksel boyutlarının zaman içerisinde gösterdiği değişimlerinin (seküler değişim) belirlenerek, geçirdiği değişimlerin çevreyle ilişkisinin incelenmesi açısından antropometrik ölçüler oldukça önemlidir. İran'da antropoloji alanında yapılan antropometrik çalışmalar çok sınırlıdır. Genelde bu tür çalışmalar tıp doktorları tarafından, beslenme uzmanları tarafından laboratuvar ortamlarında yapılmaktadır. Bu nedenle bu çalışma İran'ın Tebriz ilinde değişik semtlerde yetişkin kadın ve erkeklerin genel sağlığı ve antropometrik özelliklerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Amaç

Bu çalışmanın amacı, (1) İran-Tebriz'de yaşayan 18 yaş ve üzeri yetişkinlerin antropometrik ölçülerinde görülen oransal farklılıkları incelemek, (2) bireylerin yaş grubu ve cinsiyet üzerinde genel sağlık durumu değerlendirmek, (3) Tebriz ve İran'nın değişik bölgelerinde yapılmış aynı konudaki araştırmalarla karşılaştırmak ve elde edilen antropometrik verilerin bu yaş gruplarıyla ilgili yapılacak her türlü sağlık üretim faaliyetine ve toplumun bilimsel değerlendirilmesine sunarak katkıda bulunmaktır.

Materyal

Bu çalışma İran sınırları içerisinde yer alan ve Doğu Azerbaycan eyaletinin merkezi durumunda olan Tebriz (Harita 1)'de gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma erişkin öğrenci, işçi, ev hanımı, müdür, memur, hizmetli, esnaf, çeşitli özel sektör çalışanları ve emekliler üzerinde Haziran-Temmuz ve Ekim-Kasım-Aralık 2016 tarihleri arasında, İran-Tebriz kentinde rastgele örneklem yöntemiyle 1000 birey üzerinde yapılmıştır. Bu çalışmada 18-65 yaş gurubu erkek ve kadın yer almıştır.

Harita 1. Tebriz'in Harita Üzerinde Yeri

Metot

Alan araştırmasından önce, katılımcılar üzerinde alınacak antropometrik ölçümler ve demografik bilgiler için Ankara Üniversitesi Etik Kurul izni alınmıştır. Çalışmaya gönüllü olarak katılan tüm bireylere, ölçümlerden önce gerekli açıklamalar yapılarak sözlü onamları alınmıştır. Araştırmaya katılan bireylerin sosyo-ekonomik düzeylerinin tespiti amacıyla anket uygulanmış, doğum yeri, kardeş sayısı, anne ve baba eğitim durumu, anne ve baba mesleğine ilişkin sorular sorulmuştur. Ayrıca araştırmamızın anket formunda bireylerin sağlık durumlarını ortaya koymak amacıyla bazı sorular hazırlanmıştır. Bu soruların alınmasındaki amaç sağlık durumu ve antropometrik ölçülerin arasında ne tür bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktır. Tüm bireylere özel diyet uygulayıp uygulamadıkları, egzersiz yapma alışkanlığının olup olmadığı, guatr hastalığı, tansiyon, şeker hastalığı, beyin damar hastalıkları, kireçlenme ve kalp-damar hastalıklarına sahip olup olmadıkları hususunda sorular yöneltilmiştir. Bu çalışmaya katılan bireyler üzerinden, ağırlık, boy antropometrik ölçüleri alınmış ve bu ölçümler yardımıyla Beden Kütle Endisi (BMI) değerleri hesaplanmıştır. Antropometrik ölçüler, International Biological Programme'nin (IBP) öngördüğü teknikler doğrultusunda alınmıştır (Tanner vd., 1969; Weiner ve Lourie, 1969). Boy ölçümü 1mm'ye duyarlı Martin tipi antropometre, ile

ağırlık ölçümü 100 gr'a duyarlı dijital tartı aletiyle alınmıştır. Antropometrik ölçümlerin alınmasında çalışmaya katılan gönüllülerin mümkün olduğunca az giysili olmalarına çalışılmıştır. Antropometrik ölçüm verileri SPSS 23.0 programı ile değerlendirilmiştir.

Bulgular

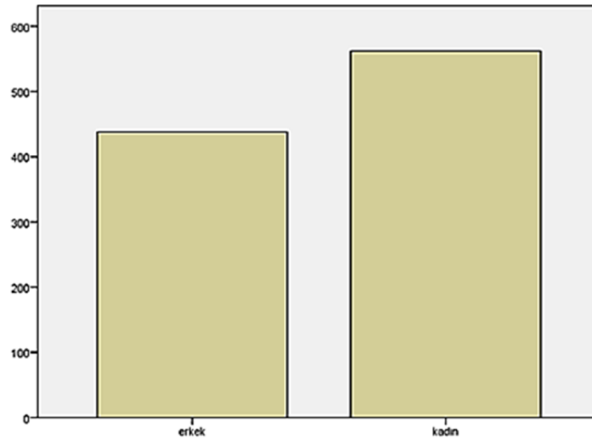
Bu araştırmaya katılan kadın ve erkek bireylerin sayısı Tablo 1 ve Grafik 1'de verilmiştir. Araştırmamız 562 kadın ve 438 erkek olmak üzere toplam 1000 kişi üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1. Bireylerin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	%
Erkek	438	43.8
Kadın	562	56.2
Toplam	1000	100,0

Bireylerin Yaş Dağılımı

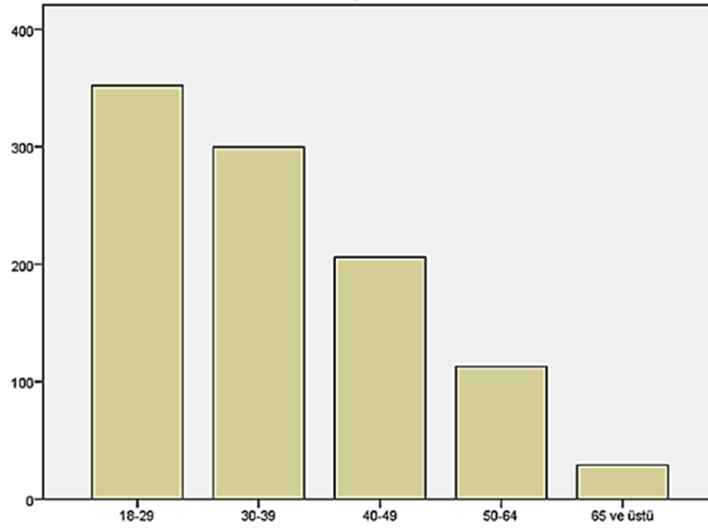
Araştırmamız kapsamında kişilerin yaş dağılımı Tablo 2 ve Grafik 2'de verilmiştir. Katılımcıların yaş gurubu; 18-28 yaş 36.10%, 29-39 yaş 30.20%, 40-49 yaş 19.60%, 50-59 yaş 10.90% ve 60 yaş ve üzeri ise 3.20% olarak araştırmada yer almaktadırlar.

Grafik 1. Bireylerin Cinsiyet Dağılımı

Tablo 2. Bireylerin Yaş Dağılımı

Yaş	N	%
18-29	352	35,2
30-39	300	30,0
40-49	206	20,6
50-64	113	11,3
65 ve üstü	29	2,9
Toplam	1000	100,0

Grafik 2. Bireylerin Yaş Dağılımı

Bireylerin Yaş ve Cinsiyete Göre Sağlık Durumu

İran- Tebriz’de yapılan bu araştırmada, bireylerin sağlık durumları ile ilgili bilgi edinmek için katılımcılara anket uygulanmıştır. Bu soruların alınmasındaki amaç İran-Tebriz’de yaşayan bireylerde antropometrik ölçülerinde görülen oransal farklılıkları incelemek ve bireylerin yaş grubu ve cinsiyet üzerinde genel sağlık durumu değerlendirmek ve ne tür bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktır. Tablo 3’te, bireylerde rastlanan hastalıkların yaygınlığı görülmektedir. Tabloya bakıldığında hem erkeklerde hem de kadınlarda egzersiz yapma oranının yüksek olduğu görülmektedir. Ama egzersizin yanında diyet yapma alışkanlığının yeteri kadar yapıldığını söylemek yanıltıcı olur. Genel olarak bireylerde bulunan hastalıklara bakıldığında kadınlarda tansiyon problemine oldukça sık rastlandığı ve

kireçlenmenin de önemli bir sağlık problemi olarak yine kadınlarda daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca kireçlenmenin daha çok kadınlarda yoğunluk gösterdiği anlaşılmaktadır. Erkeklerde ise kalp damar hastalıklarının daha yaygın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3. Bireylerin Yaş ve Cinsiyete göre Sağlık Durumları (* Anlamlılık $p < 0.01$)

	Erkek		Kadın		Anlamlılık*
	n	%	n	%	
Spor Alışkanlığı	264	60.3	286	50.9	0.003
Özel Diyet	147	33.6	199	35.4	0.691
Kireçlenme	29	6.6	84	14.9	0.000
Tansyon	75	17.1	99	17.7	0.860
Guatr	29	6.6	47	8.4	0.299
Şeker Hastalığı	44	10.0	70	12.5	0.125
Kalpdamar Hastalığı	40	9.1	47	8.4	0.328
Beindamar Hastalığı	9	2.1	12	2.1	0.127

Antropometrik Bulgular

Vücudun boyuna-uzunluğuna büyümesini gösteren boy, ağırlıkla birlikte en sık kullanılan ölçüdür. Ağırlık ve boy ölçüleri kullanılarak hesaplanan BMI, vücut yapısının ve beslenme durumunun belirlenmesinde yaygın olarak kullanılan kriterler den biridir. Araştırmamızda örneklem grubu olarak seçtiğimiz Tebriz'de yaşayan 18-65 yaş ve üzeri kadın ve erkek bireylerin, cinsiyete göre boy, ağırlık ve BMI değerleri Tablo 4'de sunulmuştur (Tablo 4).

Tablo 4. Cinsiyete Göre Boy, Ağırlık ve BMI Değeri T-Testi (* Anlamlılık $p < 0.01$)

	Erkek			Kadın			Anlamlılık*
	n	Ortalama	SS	N	Ortalama	SS	
Ağırlık	438	80.05	13.27	562	71.75	14.58	0,000
Boy	438	175.53	10.73	562	164.48	8.76	0,000
BME	438	26.27	7.74	562	26.58	5.54	0,456

Tablo 5. Yaş Gruplarına Göre Kadın ve Erkek Bireylerin Antropometrik Ölçü Değerleri (* Anlamlılık $p < 0.01$)

	Yaş	Erkek			Kadın			Anlamlılık*
		n	Ortalama	SS	n	Ortalama	SS	
Boy (cm)	18-29	167	178,56	8,15	191	165,70	7,97	0.000
	30-39	118	173,78	14.01	183	164,30	9,66	0.000
	40-49	93	174,31	9,62	106	163,80	8,96	0.000
	50-64	49	172,69	9,43	60	162,39	7,37	0.000
	65 +	11	171,36	9.80	22	165,33	9.20	0.106
Ağırlık (kg)	18-29	167	77.78	13.29	191	67.42	14.12	0.000
	30-39	118	79.93	13.21	183	70.46	13.28	0.000
	40-49	93	82.50	13.14	106	75.85	13.63	0.000
	50-64	49	83.51	13.40	60	79.06	16.48	0.127
	65 +	11	80.36	8.20	22	77.55	13.51	0.540
BMI (kg/m²)	18-29	167	24.37	3.85	191	24.50	4.75	0.779
	30-39	118	27.44	13.30	183	26.17	4.98	0.246
	40-49	93	27.15	3.85	106	28.37	5.35	0.068
	50-64	49	27.95	3.48	60	30.12	7.03	0.050
	65 +	11	27.49	3.17	22	28.27	3.55	0.558

Kadınlarda genel olarak bakıldığında boy uzunluğunda 18 – 65 yaş ve üstü yaşları arasında bir azalışın olduğu görülmektedir. Tablo 5'e baktığımızda 40-50 yaş arasındaki bireylerde boy uzunluğunun devamlı bir düşüş gösterdiği ve ardından bu düşüş hızının azaldığı ve hatta 60 yaş üstü yaşlarda biraz arttığı görülmektedir. Boy açısından en fazla düşüşün olduğu yaş aralığı 50-64 yaş'tır. Erkeklerde bireylerde 18- 65 yaş arası devamlı bir boy azalışı görülmektedir. Bu azalış 65 yaş ve üstü yaşları arasında daha çok göze çarpmaktadır. 18-39 yaşları arasında 6 cm'lik artış görülmektedir (Tablo 5).

Bireylerin cinsiyet ve yaş gruplarına göre ağırlık değerlerinin verildiği Tablo 5 incelendiğinde, kadınlarda 18 yaşından 50 yaşına kadar sürekli bir artış göstermektedir. Kadınlar ağırlık açısından en düşük değeri 18-29 yaşları arasında almaktadır ve bu değer yaklaşık olarak 67.42 kg'dır.

Maksimum ağırlık değerine ise 50-64 yaşları arasında rastlanmaktadır ve ortalama ağırlık bu yaşlarda 79.06 kg'dır (Tablo 5). Erkeklerde ise ağırlık ortalama değerinin 18 – 50 yaşları arasında sürekli bir artış göstermekte ve ardından bu artma hızında bir azalma görülmektedir. Erkeklerde ağırlık değerinin maksimum ve minimum değerleri kadınlarla yaş aralığı bakımından aynı zamana denk gelmektedir. Erkeklerde minimum ağırlık değeri 77.78 kg iken; maksimum değer 83.51'a kadar çıkabilmektedir (Tablo 5).

Araştırmamızda 40 yaşından 64 yaşına kadar kadınların Beden Kütle Endisi değerine bakımından büyük bir artış göstermektedir. Fakat bu yaştan itibaren artma hızında bir düşüş gözlenmekte ve bu düşüş yaklaşık olarak 65 yaşına kadar devam etmektedir. 65 yaşından itibaren ise Beden Kütle Endisin de negatif yönde bir azalmanın olduğu tespit edilmiştir. BMI'nin kadınlarda aldığı en düşük değere 18-29 yaşları arasında rastlanmaktadır. Bu değer ortalama olarak 24.50 kg/cm²'dir. Maksimum BMI'si değerine ise 50-64 yaşları arasında 30.12'lük değer ile karşılaşılr (Tablo 5). 18 – 50 yaşları arasında Beden Kütle Endisin de pozitif yönde büyük bir artışın olduğu anlaşılmaktadır. 64 yaşından itibaren ise bu artış hızının azaldığı görülmektedir. 64 yaşları civarında ise Beden Kütle Endisinin kademeli olarak negatif yönde bir azalma gösterdiği görülmektedir. Erkeklerde BMI'si minimum değerine 24.37 kg/cm² ile 18-29 yaşları arasında karşılaşılr. Erkeklerin maksimum BMI'i değerine ise 50-64 yaşları arasında 27.95 kg/cm² görülmektedir (Tablo 5).

Tartışma ve Sonuç

İnsanların yaşadığı ev, çevre, iklim, ailesinin kültürel, ekonomik ve eğitim düzeyi gibi etmenler ile bulunduğu ortamın sağlıklı olup olmaması gelişim sürecinde büyük önem taşımaktadır. Araştırmalar sonucunda üst sosyoekonomik düzeydeki bireylerin yapısal olarak, alt ve orta sosyoekonomik düzey bireylere göre daha iyi geliştikleri ve antropometrik ölçüm değerlerinin daha büyük olduğu gözlenmiştir (Cameron vd., 1992; Akın ve Sağır, 2000; Gültekin, 2004).

Mirmohammadi ve arkadaşlarının (2011) 475 erkek ve 436 kadın İran Üniversite öğrencileri 18-25 yaş üzerinde yaptıkları çalışmaya göre ağırlık değeri ortalamasını erkeklerde 70.14±12.44 kg kadınlarda ise 58.10±8.63 kg olduğu saptanmıştır. Sadeghi ve arkadaşlarının (2015) İran genelinde 20-65 yaş üzerinde 3720 İran'lı işçiler 3000 erkek 720 kadın üzerinde yaptıkları bir çalışmaya göre ortalama vücut ağırlığı değerleri Fars erkeklerinde 75.8 kg ve Baluch kadınlarında 64.6 kg olarak tespit etmişlerdir. Bu çalışmada etnik guruplara göre yapılmıştır. Sonuca göre erkeklerde Arap 73.5, Baluch 75.3, Fars 75.8, Kürt 73.5, Lor 75.3 ve İran Türkleri 72.5 olarak saptanmıştır.

Kadınlarda ise Arap 58.8, Baluch 64.6, Fars 59.7, Kürt 64.0, Lor 65.3 ve İran Türk kadınlarda 58 kg olarak gösterilmektedir (Sadeghi vd., 2015). Araştırmamız İran Türk kadın ve erkekler üzerinde yapılmıştır. Erkeklerde ortalama ağırlık değeri 80.5 kg, kadınlarda 71.75 kg olarak saptanmış olup, kadınlar ve erkekler arasında ağırlık değerleri bakımından anlamlı bir farklılık görülmektedir. Pourtaghi ve arkadaşları 18-30 yaş arası 12 635 İran askeri ve silahlı kuvvet personeli üzerinde 2010 yılında yaptıkları çalışma sonuçlarına göre ortalama ağırlık değeri 70.0 kg olarak saptanmıştır (Pourtaghi vd., 2013). Vaghefi ve arkadaşları (2014) yılında Bandar Abbas'ta 20-60 yaş 568 erkek ve 1031 kadın antropometrik karşılaştırılmasında kadınlarda ortalama vücut ağırlığının 58 ± 3 erkeklerde 73 ± 9 saptanmıştır. Bu araştırma verileri çalışmamız bulgularıyla karşılaştırdığımızda, Tebriz'de yaşayan kadın ve erkeklerin ağırlık olarak daha fazla olduğu görülmektedir. Kazvin'de Mortezae ve arkadaşlarının (2013) 18-55 yaş 300 yetişkin kadın ve erkek üzerine yaptıkları bir çalışmanın sonucuna göre erkekler 72.64 ± 11.03 ve kadınların ağırlığı 66.53 ± 9.48 kg olduğu görünmüştür (Mortezae vd., 2013). İranlı Türk kadın ve erkekleri üzerindeki araştırmamızın bulgularına göre hem erkekler ve hem kadınların ortalama olarak daha kilolu oldukları saptanmıştır.

Kazvin'de Mortezae ve arkadaşlarının (2013) 18-55 yaş 300 yetişkin kadın ve erkek üzerine yaptıkları bir çalışmanın sonucuna göre boy uzunluğunun erkeklerde 171.41 ± 5.33 ve kadınların 158.24 ± 5.2 cm olduğu bulunmuştur. İran genelinde Gharakhanlou ve arkadaşları (2011) 991 erkek ve 1188 kadın, yaş aralığı 15-74 olan bir grup üzerinde antropometrik bir araştırma yapmışlardır. Yaptıkları araştırma sonucuna göre boy değeri Tablo 7'de sunulmuştur. Vaghefi ve arkadaşları (2014) Bandar Abbas'ta 20-60 yaş 568 erkek ve 1031 kadın üzerinde gerçekleştirdikleri antropometrik bir araştırmada, kadınların boy uzunluğu değeri 158 ± 3 ve erkeklerde 173 ± 8 olduğu saptanmıştır. Araştırmamızda Tebriz'de yaşayan kadın ve erkeklerin boyları bu çalışmalarda tespit edilmiş olan boy uzunluğu değerlerinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Boy değerinde Pourtaghi ve arkadaşları 18-30 yaş arası 12635 İran askeri ve silahlı kuvvet personeli üzerinde 2010 yılında çalışma sonuçlarına göre ortalama boy değeri 174.1 ± 6.3 cm olarak saptanmıştır (Pourtaghi vd., 2013). Kazvin'de Mortezae ve arkadaşlarının 2012 yılında 18-55 yaş 300 yetişkin kadın ve erkek üzerine yaptıkları bir çalışmanın sonucuna göre erkekler 171.41 ± 5.33 cm ve kadınların 158.24 ± 5.2 cm boy değerine sahip oldukları bulunmuştur (Mortezae vd., 2013). Bu çalışmada elde edilen boy uzunluğu verileri yukarıdaki çalışma verileriyle karşılaştırıldığında, hem erkekler ve hem kadınlara ait değerlerin diğer araştırmadaki verilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 6. İran'ın Kent Nüfusunda Cinsiyet ve Yaş Gruplarına Göre Antropometrik Değişkenleri (Gharakhanlou vd., 2011)

Erkek	N	Boy	Ağırlık
15-19	139	170.2±7.9	62.2±12.0
20-29	204	174.9±5.8	72.8±10.9
30-39	327	170.8±6.8	76.6±12.8
40-49	200	170.3±6.9	79.1±13.5
50+	121	169.6±7.4	74.9±12.6
Total	991	171.7±7.2	72.0±13.3
Kadın			
15-19	145	160.4±5.1	57.3±9.8
20-29	193	161.5±5.3	60.8±11.5
30-39	427	159.2±5.9	66.6±11.7
40-49	283	159.5±6.1	71.2±10.8
50+	140	156.5±6.0	69.9±11.1
Total	1188	159.5±5.9	65.9±12.1

Tablo 7. İran'ın Kent Nüfusunda Cinsiyet ve Yaş Gruplarına Göre Antropometrik Değişkenleri (Gharakhanlou vd., 2011) (*Kadınların değerlerinden önemli derecede farklı (p <0.01). Tüm değerler ortalama ± SD olarak ifade edilmiştir)

Erkek	n	Boy	Ağırlık	BMI
15-19	139	170.2±7.9	62.2±12.0	21.4±3.1
20-29	204	174.9±5.8	72.8±10.9	23.7±3.2
30-39	327	170.8±6.8	76.6±12.8	26.0±3.8
40-49	200	170.3±6.9	79.1±13.5	26.8±3.0*
50+	121	169.6±7.4	74.9±12.6	25.9±3.9*
Total	991	171.7±7.2	72.0±13.3	25.0±3.0*
Kadın				
15-19	145	160.4±5.1	57.3±9.8	21.9±3.8
20-29	193	161.5±5.3	60.8±11.5	23.4±4.3
30-39	427	159.2±5.9	66.6±11.7	26.1±4.7
40-49	283	159.5±6.1	71.2±10.8	27.7±4.3
50+	140	156.5±6.0	69.9±11.1	28.4±4.8
Total	1188	159.5±5.9	65.9±12.1	25.8±4.9

Araştırmamızın sonucuna göre BMI değeri erkeklerde 26.27 ve kadınlarda ise 26.59 olarak saptanmıştır. Dolayısıyla kadınların BMI değeri erkeklere karşın daha yüksek olduğu görünmektedir. Pourtaghi ve arkadaşları 18-30 yaş arası 12 635 İran askeri ve silahlı kuvvet personeli üzerinde 2010 yılında çalışma sonuçlarına göre ortalama BMI değeri 23.3 kg/m² olarak görülmektedir (Pourtaghi vd., 2013). Kazvin’de Mortezaee ve arkadaşlarının 2012 yılında 18-55 yaş 300 yetişkin kadın ve erkek üzerine yaptıkları bir çalışmanın sonucuna göre erkeklerde BMI değeri ortalama 24.67±3.2 ve kadınlarda 26.57±3.64 olarak saptanmıştır (Mortezaee vd., 2013). Bu araştırmadaki BMI değerleri İran Türk kadın ve erkekler üzerindeki bulgulara göre ortalama olarak daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 6’da Gharakhanlou ve arkadaşlarının (2011) yılında İran genelinde, 991 erkek ve 1188 kadın 15-74 yaş üzerinde kalp-damar hastalığı sıklığına ait veriler sunulmaktadır. BMI değeri yüzde olarak erkeklerde % 49 ve kadınlarda % 53’ü aşırı kilolu olduğu saptanmıştır. Bu araştırmaya göre erkek bireylerde %10.2 ve kadınlarda %18.6’si aşırı obez oldukları saptanmıştır (Gharakhanlou vd., 2011).

Araştırmamız İran Türk kadın ve erkekler üzerindeki bulgulara göre kadınların BMI değeri erkeklerle karşılaştırdığında fazla olduğunu söyleyebiliriz. Ankete göre genel olarak kadınların genelde genellikle ev kadını oldukları, dolayısıyla aktivitenin azlığı ve daha hareketsiz bir yaşam biçimi olduğu için BMI değeri yüksek olması görülmektedir. 2012-2013 yılında Lotfi ve arkadaşlarının Yazd’de 200 Diyabet Mellitus (Tip 2 diyabet) olan kişi ve 200 sağlıklı 30 yaş ve üzeri yaşlarında yaptıkları bir araştırma sonucu Tip 2 diyabetli kişilerin BME değeri 29.47 olarak saptanmıştır (Lotfi vd., 2014). Araştırmamız İran Türk kadın ve erkekler üzerindeki bulgulara göre ortalama şeker hastalığının sıklığı erkeklerde ortalama olarak %10.0 ve kadınlarda %12.5 olarak saptanmıştır. İran’da Arak ve Necefabad’da Sadeghi ve arkadaşlarının 2003 yılında bir çalışmalarına göre tansiyon hastalığı erkeklerde %15.6 ve kadınlarda %18.8 olarak saptanmıştır (Sadeghi vd., 2003). Araştırmamız İran Türk kadın ve erkekler üzerindeki bulgulara göre ortalama araştırmamız bulguları ile karşılaştırdığında kadınlarda tansiyon hastalığının Necefabad ve Sadeghi’nin bulgularından daha yüksek olduğu saptanmıştır. 2003 yılında Kermanşah’da Azizi ve arkadaşlarının yaptığı bir araştırmada, hipertansiyon erkeklerde %14.1, kadınlarda ise %13.7 olarak saptanmış ve erkeklerde daha yüksek olduğu gösterilmektedir gösterilmiştir (Azizi vd., 2003). Hipertansiyon genel olarak Urumiye’de %23.4 (Mehri vd., 1995), Tebriz’de %20.82 (Fathi vd., 1999), Refsanca’da %23.2 (Behforuz vd., 2001), Tahran Lipid ve Glukoz Çalışması kadınlar

%23 ve erkekler %20 (Ghanbarian vd., 2004), Tahran 17. Bölgesinde yapılan bir araştırmada erkeklerde %29, kadınlarda %34.8 (Fakhrzadeh vd., 2003) tespit edilmiştir. Araştırmamız İran Türk kadın ve erkekler üzerindeki bulgulara göre ortalama bireylerin tansiyon durumları kadınlarda daha yaygın olduğu saptanmıştır. Diğer çalışmalar ile karşılaştırdığımızda, Tebriz'de kadınlarında tansiyon yaygın olmaktadır görülmektedir.

Genel olarak, guatr hastalığı, tansiyon, şeker hastalığı, beyin damar hastalıkları, kireçlenme kadınlarda daha yaygın olduğu saptanmıştır. Sadece kalp-damar hastalıkları erkeklerde daha yaygın olduğu görülmektedir. Bu durum ileriki yıllarda her iki cinsiyette de ülke genelinde sağlık politikaları geliştirileceği zaman bu durumun göz önünde bulundurulması gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

- Akın, G. (2001). *Antropometri ve Ergonomi*, İnkansa Ofset Matbaacılık, Ankara.
- Akın, G., Sağır, M. (2000). Kırsal Kesimde Yaşayan Erkeklerde Şişmanlığı Etkileyen Etmenler, *Mesleki Eğitim Dergisi* 2(4), 1-13, Ankara
- Azizi, A., Abbasi, M.R., Abdoli, GR. (2003). Kermaşah 15 Yaş ve Üzeri Bireylerde Hipertansyon Yaygınlığı ve Yaş, BMI, Cinsiyet ile İlişkisi. *Endokrinoloji ve Metabolizma Dergisi* 10(4): 323-329.
- Başbüyük, G. (2007). Sivas İli Farklı Sosyoekonomik Düzeye Sahip Yetişkin Bireylerde Bazı Antropolojik Özelliklerin Tespiti ve Değerlendirilmesi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara.
- Behforuz, M.R., Sajjadi, M.A, Sayadi, A.R. (2001). Prevalence of hypertension; awarness, treatment and its control in over 18 year old individuals in Rafsanjan. *Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences* 2: 85- 91.
- Cameron, N. (1986). The methods of auxological anthropometry. In: *Human Growth (Vol. 3). Methodology-Ecological, Genetic, and Nutritional Effects on Growth (2nd ed.)*, F. Falkner ve J.M. Tanner (eds.) ss. 3-46. New York: Plenum Press.
- Cameron, N., Kgamphe, J.S., Leschner K.F., Farrant, P.J. (1992). Urban-rural differences in the growth of South Africa black children. *Annals of Human Biology* 19, 23-33.
- Fakhrzadeh, H., Nouri, M., Pourebrahim, R., Ghotbi, S., Hashmat, R., Bastanhagh, M.H. (2003). Prevalence of hypertension and risk factors at 25- 64 aged in population research center, Tehran Medical University. *Iranian Journal of Diabetes & Lipid Disorder* 1: 43-9.

- Fattahi, E., Gandchilar, N. (1999). Study of hypertension in urban and rural population of Tabriz and its correlation with various factors. *Medical Journal of Tabriz University of Medical sciences and Health Services* 47: 15- 20.
- Ghanbarian, A., Majid, M., Rahmani, M., Sarrafzadeh, A., Azizi F. (2004). Distribution of blood pressure and prevalence of hypertension in Tehran adult population: Tehran Lipid and Glucose Study. *Iranian Journal of Endocrinology & Metabolism* 2004; 5 Suppl 4: S463.
- Gharakhanlou, R., Farzad, B., Alinejad, H., Steffen, L. M., Bayati, M. (2011). Tarbiat Modares University, Jalal Al Ahmad St. Tehran, Iran. S: 126-135
- Gültekin, T. (2004). Ankara'da Yaşayan Erişkin Bireylerin Vücut Bileşimi Değerleri, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara.
- Jelliffe, D.B. (1966). The Assessment of the Nutritional Status of the Community. *WHO Monograph* No. 53. Geneva: World Health Organization.
- Lotfi, M.H., Saadati, H., Afzali, M. (2014). Association between Anthropometric Parameters (WC, BMI, WHR) and Type 2 Diabetes in the Adult Yazd Population, Iran. ISSN: 2155-6156 *Journal of Diabetes and Metabolism* (10):1-4. <http://dx.doi.org/10.4172/2155-6156.1000444>.
- Mehri, SA., Mostafaei A, Haj Ebrahimi S. (1995). Study of the incidence of hypertension and its risk factors in urban and rural communities. *Urmia Medical Journal* 1- 2: 16- 22.
- Mirmohammadi, J., Mehrparvar, A.H., Gafari, S., Mostaghaci, M. (2011). An Assessment of the Anthropometric Data of Iranian University Students. *International Journal of Occupational Hygiene* 3(2): 85-89
- Mortezaee, K., Sabbaghziarani, F., Hassanzadeh, G.R., Alaghbandha, N., Dehbashipour, A. (2013). Anthropometric Features of Body Index in Natives of Qazvin, Iran. *Anatomical Sciences Journal* 10 (3): 166- 171.
- Pourtaghi, G., Valipour, F., Sadeghialavi, H., Lahmi, M.A. (2013). Anthropometric Characteristics of Iranian Military Personnel and their Changes over Recent Years. *International Journal of Occupational Medicine* 5(3): 115-124.
- Sadeghi, F., Mazloumi, A., Kazemi, Z. (2015) An anthropometric data bank for the Iranian working population with ethnic diversity. *Applied Ergonomics* 48. 95-103. İnan.
- Sadeghi, M., Ruhafza, H.M., Sadri, G. (2003). Tansiyon Prevalansı ve Kalp Damar Hastalıkları ile İlişkisi. *Gazvin Tıp Fakültesi Dergisi*. 26.
- Tanner, J.M., Hiernaux, J., Jarman, S. (1969). Growth and physique studies, In Weiner, J.S., and Lourie, J.A., (Eds) *In Human Biology: A Guide to Field Methods*. Blackwell Scientific, Oxford.

- Vaghefi, S.H.E., Elyasi, L., Amirian, R., Vaghefi, S.E. (2014). Anthropometric Survey of Worker Population in Bandar-Abbas. *Thrita* 3(1): e11669.İran
- van Wieringen, J.C. (1990). Implications of growth survey in social and curative pediatrics. *Anthropologischer Anzeiger* 48: 229-237.
- WHO (1998). Obesity. Preventing and managing the global epidemic. *Report of a WHO consultation on obesity*. WHO: Geneva.

